

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет інформаційних технологій
Кафедра телекомунікацій, медійних та інтелектуальних технологій

 Декан факультету інформаційних технологій
 Гетяна ГОВОРУЩЕНКО
 « 05 » 09 2024 р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Культурологія, культура мовлення, етика та естетика**

Освітньо-професійна програма **Телекомунікації, медійні технології та інтелектуальні мережі**

Рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Петрук Наталія Кирилівна
Профайл викладача	https://philosophy.khmnu.edu.ua/sklad-kafedry/
Е-mail викладача(ів)	Nataliia.petruk@gmail.com
Контактний телефон	заповнюється за домовленістю
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/course/view.php?id=6768
Консультації	Очні: середа, 3-я пара, 4-507; п'ятниця, 3-я пара, 4-507; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття				ІРС	СРС			Залік	Іспит
			Кредити	Години	Всього	Лекцій	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
Д	4	6	4	120	34	17	-	34	-	69	-	-	1	-
Разом			4	120	34	17	-	34	-	69	-	-	1	-

Анотація дисципліни

Дисципліна “Культурологія, культура мовлення, етика та естетика” - складова загальної підготовки бакалаврів зі спеціальності «Інформаційні системи та технології». Культурологія, культура мовлення, етика та естетика – це самостійна дисципліна в системі гуманітарних наук. Її проблемне поле окреслюється потребою розуміння культури як специфічно людського феномена і ціннісної системи, усвідомлення відмінностей між різними культурами, вивчення процесу взаємодії культур, осмислення ролі культури в сучасному глобальному і технократичному світі, у розвитку суспільства, техніки і технологій, розуміння значимості формування культури мовлення, з'ясування місця етики та естетики в духовній культурі людства. Культурологія, культура мовлення, етика та естетика постає інтегративним

знанням про основні теорії та концепції розвитку культури, взаємодію культури і цивілізації, співвідношення культури і природи, культури і суспільства, місце науки, релігії і мистецтва в системі культури, моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства, історичні типи культури, особливості української культури, специфіку усного та публічного мовлення, ділового спілкування та професійної комунікації.

Пререквізити: громадянське суспільство, економіка та управління.

Кореквізити: філософія.

Мета і завдання дисципліни

Завдання дисципліни - сформувати у студентів знання сутності культури, культури мовлення, уявлення про основні культурологічні теорії та концепції, охарактеризувати форми й типи культур та цивілізацій, вивчити зміст та особливості української культури, розкрити зміст етики та естетики як філософських дисциплін. Забезпечити набуття компетентностей та досягнення результатів навчання відповідно до Стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності «Комп'ютерна інженерія та програмування».

Очікувані результати навчання:

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: знати зміст світової та української культури, форми й типи культур та цивілізацій; професійно спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово; застосовувати знання державної мови з метою забезпечення ефективності професійної комунікації; діяти у професійній і навчальній ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; розширювати власний світогляд; реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства; обґрунтовувати власні світоглядні позиції на основі знань про світову та національну культури.

Компетентності, на формування яких спрямовано ОК:

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
- ЗК2. Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії
- ЗК7. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК8. Здатність працювати в команді
- ЗК9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки та технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Програмні результати навчання, на забезпечення яких спрямовано ОК:

- ПРН4. Знати та розуміти вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті.
- ПРН8. Вміти системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування нових ідей.
- ПРН11. Вміти здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання задач комп'ютерної інженерії.
- ПРН12. Вміти ефективно працювати як індивідуально, так і у складі команди.

ПРН14. Вміти поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

ПРН16. Вміти оцінювати отримані результати та аргументовано захищати прийняті рішення.

ПРН17. Спілкуватись усно та письмово з професійних питань українською мовою та однією з іноземних мов (англійською, німецькою, італійською, французькою, іспанською).

ПРН18. Використовувати інформаційні технології для ефективного спілкування на професійному та соціальному рівнях.

ПРН19. Здатність адаптуватись до нових ситуацій, обґрунтовувати, приймати та реалізовувати у межах компетенції рішення.

ПРН20. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань, удосконалення креативного мислення.

ПРН21. Якісно виконувати роботу та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Го д.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Культурологія як наука. Специфіка культурологічного знання.	Культурологія як наука. Специфіка культурологічного знання. 1. Предмет і особливості культурології. 2. Культурологія як гуманітарна наука. 3. Різноманітність і багатозначність підходів у дослідженні культури.	Опрацювання лекційного матеріалу. Використання модульного середовища Підготовка до семінарського заняття № 1.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [12]; [13]
2	Культурологія як наука. Специфіка культурологічного знання.	Культурологія як наука. Специфіка культурологічного знання. 1. Поняття культури. 2. Філософське осмислення культури. 3. Протиріччя культури. 4. Історичні типи культури	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5], [13]
3	Основні теорії та концепції в культурології.	Основні теорії та концепції в культурології. 1. Міфопоетична	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне опрацювання	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]

		модель культури. 2. Мислителі Стародавньої Греції, Риму про культуру. 3. Уявлення про культуру в добу європейського середньовіччя та доби Відродження.	першоджерел. Підготовка до семінарського заняття № 2.		
4	Основні теорії та концепції в культурології.	Основні теорії та концепції в культурології. 1. Культурно-антропологічні та історичні дослідження культури. 2. Філософсько-соціологічне осмислення культури. 3. Основні тенденції осмислення культури в сучасній філософії	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]
5	Культура і цивілізація.	Культура і цивілізація. 1. Поняття цивілізації. 2. Концепції розвитку культури і цивілізації. 3. Аполонійська та діонісійська засади європейської культури.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до тестування. Підготовка до самостійного заняття № 3.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [12]; [13]
6	Культура і цивілізація.	Культура і цивілізація. 1. Основні тенденції розвитку людської цивілізації. 2. Протилежність формаційного та цивілізаційного підходів до всесвітньої історії. 3. Концепція етногенезу Л. М. Гумільова.	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [12]; [13]

7	Культура і суспільство	Культура і суспільство. 1. Місце і функції культури в суспільстві. 2. Типи суспільства і типи культури. 3. Культура як процес розвитку людського суспільства.	Опрацювання лекційного матеріалу. Самостійне опрацювання першоджерел. Підготовка до семінарського заняття № 4.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [12]; [13]
8	Культура і суспільство	Культура і суспільство. 1. Соціальні інститути культури. 2. Соціальні норми і розвиток культури. 3. Культурні передумови формування громадянського суспільства в Україні.	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [12]; [13]
9	Генеза культури	Генеза культури. 1. Культура первісного суспільства. 2. Культура Стародавнього Сходу. 3. Культура Стародавньої Греції та Риму. 4. Культура європейського Відродження та Реформації.	Опрацювання лекційного матеріалу. Написання реферату. Підготовка до семінарського заняття № 5.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [6]; [7]; [12]
10	Генеза культури	Генеза культури. 1. Просвітництво як культурна епоха. 2. Романтизм. 3. Культура XIX-XX ст. 4. Сучасна культура.	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища. Підготовка до семінарського заняття № 6.	4	[1]; [2]; [3]; [4], [5]; [6]; [7]; [12]
11	Культура мовлення в системі сучасної	Культура мовлення в системі сучасної культурології.	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до	4	[1]; [9]; [10]; [11]; [12]

	культурології.	1. Мислення як форма існування живої мови. 2. Особливості культури мовлення. 3. Стильові різновиди української мови	тестування. Підготовка до семінарського заняття № 7.		
12	Культура мовлення в системі сучасної культурології.	Культура мовлення в системі сучасної культурології. 1. Мова як суспільне явище. 2. Культура усного та писемного мовлення. 3. Комунікативні ознаки і критерії культури мовлення.	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища.	4	[1]; [9]; [10]; [11]; [12]
13	Професійно-ділове мовлення	Професійно-ділове мовлення. 1. Усне публічне мовлення. 2. Ділове мовлення та його особливості. 3. Проблема фахової термінології.	Опрацювання лекційного матеріалу. Робота з першоджерелами. Виконання індивідуального завдання. Підготовка до семінарського заняття № 7.	4	[1]; [9]; [10]; [11]; [12]
14	Професійно-ділове мовлення	Професійно-ділове мовлення. 1. Діловий стиль у спілкуванні. 2. Академічний плагіат. Способи протистояння академічному плагіату. 3. On line спілкування та його особливості	1.Опрацювання лекційного матеріалу теми. 2. Вивчення матеріалу за підручниками. Використання модульного середовища.	4	[1]; [9]; [10]; [11]; [12]
15	Етика та естетика в духовній культурі людства.	Етика та естетика в духовній культурі людства. 1. Етика як вчення про мораль і моральність. 2. Основні категорії етики. Добро як найвища моральна цінність.	Опрацювання лекційного матеріалу. Робота з першоджерелами. Виконання індивідуального завдання. Підготовка до семінарського заняття № 8.	6	[1]; [3, с.209-237], [4, с.38-42], [7]

		3. Структура моральної свідомості. 4. Академічна доброчесність як вияв загальної культури особистості.			
16	Етика та естетика в духовній культурі людства.	Етика та естетика в духовній культурі людства. 1. Естетика як філософська наука. Специфіка естетичного. 2. Мистецтво як вияв прекрасного. 3. Художній образ як форма мислення в мисленні.	Опрацювання лекційного матеріалу. Робота з першоджерелами. Виконання індивідуального завдання. Підготовка до підсумкового існування	7	[1]; [2]; [7]; [8]; [12]
17			Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання індивідуального завдання. Підсумкове тестування.		

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і семінарські заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, індивідуальні завдання виконувати відповідно з графіком. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. При написанні наукового реферату з дисципліни студент має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати відповідну роботу за новою темою. Набуті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перерахування результатів навчання та визначення академічної різниці у ХНУ.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості і встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування; творчий підхід до поставлених завдань засвідчується через написання наукового

реферату. Оцінка, яка виставляється за семінарське заняття, складається з таких елементів: знання теоретичного матеріалу з теми; вміння студента обґрунтувати прийняті рішення та розв'язувати проблемні завдання; своєчасне виконання домашніх завдань з теми.

**Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання
Студентів у семестрі за ваговими коефіцієнтами**

Аудиторна робота								Самостійна індивідуальна робота	Семестрови й контроль (залік)
Семінарські заняття								Тестовий контроль	
1	2	3	4	5	6	7	8	Реферат	
ВК: 0,6								0,2	за рейтингом

Примітка: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка	
A	4,75–5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навиків
B	4,25–4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни
Зараховано		Системні й достатньо повні знання із курсу, що вивчається	
Не зараховано		Недостатнє, незадовільне опанування курсом, що вивчається	

Контрольні питання з дисципліни

1. Культурологія як наука.
2. Зміст і предмет курсу «Культурологія, культура мовлення, етика та естетика».
3. Поняття «культура».
4. Сучасне розуміння культури.
5. Матеріальна і духовна культури.
6. Філософія як самосвідомість культури.
7. Культура як об'єкт дослідження культурології.
8. Проблема визначення культури.
9. Культура і цивілізація.
10. Східна і західноєвропейська культури.
11. Етносоціологічне і філософське визначення культури.
12. Сучасна філософія про культуру і цивілізацію.

13. О. Шпенглер про перспективи розвитку західноєвропейської культури.
14. Філософія культури О. Шпенглера. Концепція локальних культур.
15. Теорія локальних цивілізацій А. Тойнбі.
16. Антропологічні визначення культури.
17. Поняття цивілізації. Співвідношення культури і цивілізації.
18. Особливості розвитку сучасної цивілізації.
19. Міфологічний світогляд і перші уявлення про культуру.
20. Світоглядні системи Стародавнього Сходу і культура.
21. Релігійний світогляд і розвиток культури.
22. Антична культура.
23. Епоха великих географічних відкриттів і культура.
24. Історико-антропологічні дослідження культури (Г. Фостер і Й.Г. Гердер).
25. Принцип функціоналізму в культурології (Б. Маліновський).
26. Структуралістський підхід до культури (К. Леві-Строс).
27. Філософське осмислення культури. Від античності до доби модернізму.
28. Неокантіанство та його підхід до розуміння культури.
29. «Філософія життя» і заперечення раціоналізму в культурі.
30. Проблеми розвитку культури і людини в філософії екзистенціалізму.
31. Марксистське розуміння культури та шляхів її розвитку.
32. Сучасні філософські уявлення про культуру.
33. Х. Ортега-і-Гассет як теоретик культури.
34. Християнський еволюціонізм П. Тейяра де Шардена і проблеми розвитку культури.
35. Концепція «благоговіння перед життям» А. Швейцера.
36. Герменевтика і проблема розуміння культурних смислів.
37. Психоаналітична філософія і культурологічна проблематика. Поняття архетипу.
38. Постіндустріальне суспільство і культура.
39. «Римський клуб» про забезпечення культурної спадщини.
40. Й. Гейзінга і його концепція культури.
41. Культура Київської Русі.
42. Культурно-національне відродження в Україні XVI – XVII ст.
43. Києво-Могилянська академія як феномен української культури.
44. Культура українського бароко.
45. Г. Сковорода і розвиток духовного змісту української культури.
46. Культура українського романтизму. Філософія української національної ідеї.
47. Українське «розстріляне Відродження» 30-х рр. XX ст.
48. Українське шістдесятництво як вияв національного протесту проти тоталітаризму.
49. Основні концепції культурогенезу.
50. Культура і природа.
51. Культура в системі людської діяльності.
52. Роль творчої особистості в творенні культурного простору.
53. Циклічні теорії історичного коловороту.
54. Історичний стиль культури.
55. Наука як елемент культури.
56. Особливості наукової культури. Академічна доброчесність як імператив наукової діяльності.
57. Науковий світогляд як органічна частина культури сучасної людини.
58. Види та жанри мистецтва.
59. Ціннісно-естетична природа мистецтва.
60. Поняття масової та елітарної культури.
61. Вплив техногенної цивілізації на розвиток масової культури.
62. Субкультура і контркультура.
63. Культурологічні концепції масової та елітарної культур.
64. Глобалізація та культура.
65. Культура мовлення і розвиток українського суспільства.

66. Мистецтво оперування фаховою термінологією фахівця у сфері інформаційних технологій.
67. Особиста культура мовлення.
68. Ділове і публічне мовлення.
69. Особливості on line спілкування.
70. Етика і естетика як філософські науки.
71. Моральна свідомість і моральні цінності.
72. Моральні норми та їх значення у діяльності фахівця.
73. Прекрасне як найвища естетична цінність.
74. Сутність і природа мистецтва.
75. Художньо-естетичні стилі в історії європейської культури.
76. Діловий стиль у спілкуванні.
77. Мовний, мовленнєвий і спілкувальний етикет.
78. Усна і письмова ділова мова.
79. Ділове (службове) листування.
80. Комунікація як невід'ємна складова міжособистісної взаємодії.
81. Культура сучасного фахівця і академічна доброчесність.
82. Проблеми порушення академічної доброчесності. Академічний плагіат.
83. Академічна відповідальність у вищій школі.
84. Сила і можливості громадянського суспільства: уроки російсько-української війни.
85. Роль комунікації у житті людини.
86. Війна як антитеза культури.
87. Інформаційне суспільство і розвиток культури.
88. Культура в глобальному і техногенному світі.
89. Захід і Схід: аспекти культурної взаємодії.
90. Українська культура як частина загальноєвропейського культурно-історичного простору.

Темати рефератів

1. Античність як тип культури.
2. Середньовічна християнська культура.
3. Культура арабського Сходу.
4. Естетика Відродження.
5. Італійські гуманісти XIV - XV ст. і формування ренесансної культури.
6. Ідеї Відродження і Реформації та їх вплив на розвиток західноєвропейської культури.
7. Раціоналістичний характер новоевропейської культури.
8. Естетична культура Просвітництва. Просвітницький реалізм.
9. Романтизм як культурний стиль.
10. Класицизм як художня система.
11. Критичний реалізм у мистецтві та культурі XIX ст.
12. Модернізм та його вплив на розвиток мистецтва XX ст.
13. Художні стилі мистецтва XX - XXI ст.
14. Поп-арт як вияв споживацького ставлення до життя.
15. Глобалізація і розвиток духовної культури.
16. Критика цивілізації в творах О. Шпенглера.
17. Концепція локальних цивілізацій А. Тойнбі.
18. М. Вебер про протестантську етику праці.
19. Формативна та цивілізаційна теорія розвитку людської історії.
20. Глобалізація та інтеграційні процеси в сучасній освіті.
21. Культура Київської Русі.
22. Релігійно-культурне відродження в Україні XVI - XVII ст. Розвиток книжної культури.
23. Культура українського бароко.
24. Українські гуманісти XV - XVII ст. та їх вплив на розвиток культури.
25. Український романтизм XIX ст. Філософія серця.
26. Вплив творчості Г. Сковороди на розвиток української християнської культури.
27. Цінність культури в сучасному технократичному світі.
28. On line спілкування як потреба сучасного світу.

29. Культура мовлення в світі сучасних технологій.
30. Моральні норми і цифрова культура.
31. Інформація як об'єкт культурної цінності.
32. Інформаційні технології як засіб налагодження комунікації.
33. Етика спілкування в інформаційному суспільстві.
34. Політика інформаційної безпеки як фаховий елемент формування культури поведінки.
35. Моральні і культурні аспекти застосування політики безпеки.
36. Загрози культурі і моралі в інформаційному просторі.
37. Етика професійного спілкування у сфері інформаційних технологій.
38. Інформація як засіб збереження та захисту культурних і моральних цінностей.
39. Моральні аспекти і етична складова хакінгу.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Навчальний процес з дисципліни забезпечений необхідними навчально-методичними розробками в модульному середовищі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Козира Є. В. Культурологія: навчальний посібник / Є. В. Козира. - К.: ВСВ «Медицина», 2017. 352 с.
2. Конверський А. Є. та інші. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ кол. авторів; за ред. А. Є. Конверського. - Харків: Фоліо, 2013. 863 с.
3. Коневич О. В. Культурологія : навчальний посібник / О. В. Коневич, І. Я. Юркевич. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2014. 88 с.
4. Культурологія: хрестоматія: навч. посіб. для самост. роботи та сем. занять / уклад.: К.В. Кислюк, Г. Д. Панков. – Київ: Кондор-Видавництво, 2017. 176 с.
5. Сучасна культурологія : навчальний посібник / К. В. Кислюк, В. А. Суковата, З. І. Алфьорова, О. В. Титар, Г. П. Ковальова; За заг. ред. К. В. Кислюк.– Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 341 с.
6. Естетика: підручник /Л. Т. Левчук, Д. Ю., Кучерюк, В. І. Панченко. - Київ: Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
7. Малахов В.А. Етика: курс лекцій / В. Малахов. - Острог: Вид. НУ «Острозька академія», 2014. 214 с.
8. Прикладна етика: навч. посіб./ Т.Г. Аболіна, В.Г. Нападиста, О.Д. Рихліцька [та ін.].- К.:ЦУЛ,2012. 392с.
9. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування: навч. посіб.-3-тє вид., стер. / О.В. Кубрак. – Суми : Університетська книга, 2012. 222с.
10. Торчинський М.М. Культура наукової мови: навч. пос. / М.М. Торчинський. – Хмельницький, 2012. 269 с.
11. Українська мова в діловому спілкуванні: навч. пос. // І.Г. Гопанчук, С.Ю, Шатенко. – Київ: Київ.нац. торг.-екон унів-т, 2016. 196 с.
12. Модульне середовище для навчання MOODLE. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
13. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/p1age_lib.php